

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

tourism, sanatorium, and hotel accommodations, has demonstrated consistent growth. There has been an 8.1% increase in overall revenue from 2021 to 2023, with tourism services experiencing a notable 17.5% growth during the same period. This indicates a positive trend in the tourism industry's contribution to the city's economy.

4. Tax Revenues: The tax revenues from hotels, restaurants, and tourism agencies have also shown a significant increase of 14% from 2021 to 2023. This suggests that the tourism sector's expansion is contributing positively to the city's fiscal health.

Overall, the data reflects a promising trend in the development of tourism in Astana, characterized by an increasing number of visitors, growing revenue streams, and positive contributions to the city's economy. These trends underscore the importance of continued investment in tourism infrastructure, marketing initiatives, and service quality to sustain and further enhance Astana's position as a vibrant tourist destination.

Conclusion. The development of MICE tourism in Astana represents a promising direction for strengthening the city's status as a key tourist hub in the region. Thanks to the active efforts of both government and private sectors, as well as participation in international events and program initiatives, Astana demonstrates significant potential for attracting corporate and business events. This growth is supported by increased investments, expanded infrastructure, and a variety of services, enhancing service quality and attracting new segments of the tourism market. However, for further development, attention needs to be given to marketing and research initiatives, as well as ensuring a high level of service and convenience for visitors. Overall, the development of MICE tourism in Astana opens up new opportunities for economic growth and strengthens the city's position on the global tourism stage.

In conclusion, an analysis of the tourist potential of the city of Astana has resulted in the following recommendations:

- 1) Providing financial assistance to the tourism industry of the city of Astana;
- 2) Interest-free financing for global tourism companies and SMEs;
- 3) Abolishing taxes and fees in the tourism sector of the city of Astana.

References

1. "Projects." Tourismonline. [Online] Available: [https://tourismonline.kz/kz/projects/travel/87].
2. Bekeyev, Madi. "Can Astana Become a Global Center for MICE Tourism? How Astana is branding itself as a modern tourist destination." Qazmonitor. [Online] Available: [https://qazmonitor.com/business].
3. "Kazakhstan Develops MICE Tourism." Caravan.kz. [Online] Available: [https://www.caravan.kz/news/kazakhstan-razvivaet-miceturizm-637739/].
4. Atikeeva, S.N. "Current State and Development of Business Tourism in Astana City."
5. Gasiev, M. "Basics of Business Tourism and MICE Industry: Comparison and Trends." Business Tourism and MICE Industry: Basics, Concepts, and Trends (Practical Experience). Moscow, 2014.
6. Zhukova, M.A. "Management in the Tourism Business." Moscow: KNORUS, 2006.

УДК 379.85

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ЭКОТУРИСТІК КӘСІПОРЫНДАР ҮШІН ОРНЫҚТЫ ДАМУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ

Әбдіразақ Ақтолқын Әбілхасымқызы
aktolkyn55@gmail.com

Аңдатпа. Қазіргі әлемдегі экотуризм тек бағыт қана емес, сонымен қатар қажеттілік болып табылады. Климаттың өзгеруі мен биоәртүрліліктің жоғалуына байланысты жаһандық сын-қатерлерді ескере отырып, тұрақты туризм табиғи ресурстарды сақтау және экологиялық тепе-теңдікті сақтаудың негізгі құралына айналууда. Бірегей табиғаты мен әсем пейзаждарына бай Алматы облысы экотуризмді дамыту үшін ерекше құнды орын болып табылады.

Соңғы онжылдықтарда Алматы облысы таулардың, көлдер мен қорықтардың сұлулығын тамашалауға ұмтылатын туристер үшін тартымды бағытқа айналды. Алайда, туристік белсенділіктің өсуімен бірге бірегей табиғи ортаны сақтауға және тұрақты даму қағидаттарын сақтауға байланысты сын-қатерлер де туындайды. Бұл тұрғыда экотуристік кәсіпорындар үшін тұрақты даму стратегияларын әзірлеу және іске асыру табиғи ресурстардың байлығын сақтауда және аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуына ықпал етуде маңызды рөл атқарады.

Бұл мақаланың мақсаты- Алматы облысында экотуризмнің тұрақты дамуын ілгерілету жөніндегі негізгі бағыттар мен шараларды қарастыру, сондай-ақ тәжірибеде енгізілуі мүмкін табысты тәжірибелердің практикалық ұсыныстары мен мысалдарын ұсыну. Тұрақты туризм саласындағы өзекті зерттеулер мен үздік тәжірибелерді талдай отырып, табиғаттың да, жергілікті халықтың да қажеттіліктерін ескеретін және болашақ ұрпақ үшін бірегей табиғи мұраны сақтауға ықпал ететін экотуризмді дамытуға теңдестірілген көзқарастың маңыздылығын атап өтуге тырысамыз.

Түйін сөздер: экотуризм, тұрақты даму, Алматы облысы, биоәртүрлілік, экологиялық тұрақтылық, инфрақұрылым.

Кіріспе. Экотуризм табиғи ресурстарды сақтауға және жергілікті қауымдастықтарды қолдауға арналған саяхат түрі ретінде танымал бола бастады. Көркем пейзаждарға және әртүрлі экожүйеге бай Алматы облысы контекстінде экотуризмді дамыту табиғи мұраны сақтаудың және әлеуметтік-экономикалық дамуды ынталандырудың негізгі факторы болуы мүмкін. Алайда, бұл процестің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін экотуристік кәсіпорындар үшін тұрақты даму стратегияларын әзірлеу және енгізу қажет.

1. Экологиялық тұрақтылықты қолдау:

Экотуризмнің негізгі мақсаттарының бірі- табиғи ортаны сақтау. Алматы облысындағы экотуристік кәсіпорындар үшін бұл биоәртүрлілікті қорғау, энергия тиімділігі және қалдықтарды басқару жөніндегі шараларды қамтиды. Мұндай шараларды енгізу туристік қызметтің қоршаған ортаға теріс әсерін азайтуға көмектеседі [1].

Маңызды аспектілердің бірі- биоәртүрлілікті қорғау. Экотуристік кәсіпорындар Алматы облысына тән бірегей экожүйелер мен түрлік құрамдарды сақтауға белсенді қатысуға тиіс. Бұл қорғалатын табиғи аумақтарды құру мен қолдау, табиғи ландшафттарды қалпына келтіру және флора мен фаунаның жағдайын бақылау шараларын жүргізуді қамтуы мүмкін.

Тағы бір маңызды аспект- энергиялық тиімділік. Ғимараттар мен экотуристік объектілер инфрақұрылымының құрылыстарына энергия үнемдеудің заманауи технологиялары мен әдістерін енгізу энергия тұтынуды және атмосфераға зиянды заттардың шығарылуын азайтуға көмектеседі. Күн және жел қондырғылары сияқты жаңартылатын энергия көздерін пайдалану туризмнің экологиялық зиянын азайтуға көмектеседі.

Сонымен қатар, қалдықтарды тиімді басқару туристік қызметтің қоршаған ортаға кері әсерін азайтуда маңызды рөл атқарады. Қалдықтарды сұрыптау және қайта өңдеу жүйелерін әзірлеу және қоқыстарды кәдеге жарату және қайта өңдеу бағдарламаларын ұйымдастыру табиғаттың ластануын азайтуға және туристер мен жергілікті тұрғындар үшін оның тазалығы мен тартымдылығын сақтауға көмектеседі.

Жалпы, Алматы облысының экотуризміндегі экологиялық тұрақтылықты қолдау туризмді дамыту стратегиясының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Бұл шаралар өңірдің бірегей табиғи ортасын сақтауға ықпал етіп қана қоймай, бүгінгі және болашақ ұрпаққа

пайда әкелетін туристік индустрияның тұрақты дамуына жағдай жасайды.

2. Жергілікті қауымдастықтарды тарту:

Жергілікті қоғамдастықтарды тарту Алматы облысындағы экотуризмді дамыту стратегиясының ажырамас бөлігі болып табылады. Экотуризмнің табысты дамуы инфрақұрылымды құруды және туристерді тартуды ғана емес, сонымен қатар жергілікті тұрғындардың мүдделері мен қажеттіліктерін ескеруді де қамтиды. Жергілікті халықтың мәдениеті мен дәстүрлерін түсіну және құрметтеу аймақтың беделін қалыптастыруға және жалпы қоғам үшін экономикалық пайданы арттыруға айтарлықтай әсер етеді.

Жергілікті қауымдастықтарды тартудың негізгі аспектілерінің бірі — жергілікті тұрғындарға пайда әкелетін бағдарламаларды құру. Бұған оқыту және жаңа жұмыс орындарын құру кіреді. Жергілікті тұрғындарды гидтік қызмет немесе экскурсияларды ұйымдастыру сияқты экотуризм саласындағы кәсіби дағдыларға үйрету олардың әлеуетін дамытуға және ақша табудың жаңа мүмкіндіктерін жасауға ықпал етеді.

Жергілікті бастамаларды қолдау және дамыту да маңызды рөл атқарады. Бұл жергілікті өндірістерді, көлөнер шеберханаларын немесе мәдени іс-шараларды қолдау болуы мүмкін. Жергілікті кәсіпкерлерге және олардың бастамаларына көмектесу аймақтың бірегей мәдени атмосферасын сақтауға және шынайы және шынайы тәжірибеге қызығушылық танытатын туристерді тартуға ықпал етеді.

Жалпы, жергілікті қауымдастықтарды сәтті түрде тарту туристер үшін беделді қалыптастыруға және қоғам үшін экономикалық пайданы арттыруға ықпал етеді. Сондай-ақ, өңірдің бірегей мәдени және табиғи ортасын сақтауға ықпал етеді және бұл Алматы облысында экотуризм дамуының ұзақ мерзімді орнықтылығы үшін маңызды болып табылады [2].

3. Аймақтың экологиялық беделін арттыру:

Аймақтың экологиялық беделін арттыру жауапты және тұрақты туризмге қызығушылық танытатын туристерді тартуда үлкен рөл атқарады. Алматы облысындағы қоршаған ортаға қамқор орындар ретіндегі экотуристтік кәсіпорындардың белсенді жарнамасы мен маркетингі табиғатты қорғауға өз үлесін қосқысы келетін саяхатшылардың назарын аудара алады.

Аймақтың экологиялық беделін қалыптастыру туристік инфрақұрылымға инвестициялар тартуға да ықпал етеді. Тұрақты даму құндылықтарымен бөлісетін инвесторлар экотуризмді дамытуға және табиғи ресурстарды қорғауға бағытталған жобаларды қаржыландыруға тартылуы әбден мүмкін. Бұған экологиялық тұрақты қонақүйлер мен кемпингтер салу, табиғи соқпақтар мен маршруттарды құру кіреді.

Алматы облысында беделді арттырудың тағы бір көрінісі экотуризм саласындағы жаңа жобаларды дамытуды жатқыза аламыз. Мүдделі кәсіпкерлер мен стартаптар жаңа экологиялық бағдарланған туристік өнімдер мен қызметтерді құруға ынталандырылуы мүмкін. Бұл экологиялық экскурсиялар, табиғатты қорғау бойынша экологиялық жобаларға қатысу, сондай-ақ экология және тұрақты даму бойынша түрлі білім беру бағдарламаларын айта аламыз.

Осылайша, аймақтың экологиялық беделін біршама ілгерілету туристерді көбейтуге ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар, экотуризмді дамытуға және табиғатты қорғау саласына инвестиция салуға қолайлы жағдай жасайды. Бұл өңірдің тұрақты дамуын нығайтуға және оның болашақ ұрпақ үшін табиғи мұрасын сақтауға ықпалы зор [3].

4. Инфрақұрылымды дамыту:

Инфрақұрылымды дамыту экотуризмнің тұрақты даму стратегиясының негізгі элементі болып табылады. Соқпақтар, көру алаңдары және ақпараттық орталықтар сияқты туристік инфрақұрылымды тиімді пайдалану туристерге қызмет көрсету сапасы мен қауіпсіздігін жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар, табиғи ортаны сақтауға ықпал етеді. Туристік ағынды дұрыс бөлу және қоршаған ортаға аз әсер ететін маршруттардың қол жетімділігін қамтамасыз ету экожүйелер үшін жағымсыз салдардың алдын алуға көмектеседі.

Экотуристтік орындарға оңай қол жеткізу үшін көлік және коммуникация инфрақұрылымына инвестиция салу да елеулі рөл атқарады. Жақсартылған жолдар, қоғамдық көліктер және басқа көлік құралдары уақытша және физикалық кедергілерді азайтады,

аймақты туристер үшін қол жетімді етеді. Бұл ретте тұрақты даму және экологиялық жауапкершілік қағидаттарын ескере отырып, жобаларды жүзеге асыра отырып, инфрақұрылымды дамытудың табиғи ресурстар мен жергілікті қоғамдастыққа әсерін ескеру қажет [4].

5. Мониторинг және бағалау:

Мониторинг пен бағалау аймақтағы экотуризмнің тұрақты дамуын қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Экотуризмнің табиғи ортаға және жергілікті қауымдастықтарға әсерін үнемі қадағалау туризмнің дамуына байланысты мәселелер мен тәуекелдерді уақытылы анықтауға және олардың алдын алу немесе азайту шараларын қабылдауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, іс-шаралардың тиімділігін үнемі бағалау енгізілген стратегиялар мен инновациялардың тұрақты даму мақсаттарына қаншалықты сәйкес келетінін анықтауға және жергілікті халыққа да, қоршаған ортаға да барынша пайда әкелуге мүмкіндік береді [5].

Қорытынды. Экотуризм Алматы облысында орнықты дамуды ынталандыру үшін әлеуетті қуатты құрал болып табылады. Табиғатты қорғауға және жергілікті халықты тартуға бағытталған тұрақты даму стратегияларын іске асыру осы мақсатқа жетудің негізгі элементі болып табылады. Экологиялық, әлеуметтік және экономикалық аспектілерді қолдай отырып, мұндай стратегиялар табиғи мұраны сақтауға және аймақтағы өмір сапасын жақсартуға ықпал етеді.

Мұндай стратегияларды енгізу мемлекеттік органдардың, жеке сектордың және жергілікті қоғамдастықтардың бірлескен күш-жігерін талап етеді. Үкіметтің реттеуші заңдар мен ынталандыру шараларын әзірлеу түріндегі қолдауы экотуризмді дамыту үшін қолайлы жағдай жасауға көмектеседі. Жеке сектор өз кезегінде экологиялық тұрақты жобаларға инвестиция салуға және жергілікті қауымдастықтармен ынтымақтастыққа қызығушылық танытуы керек.

Алматы облысында экотуризмді ілгерілету табиғи ресурстарды сақтауға ықпал етіп қана қоймай, жергілікті экономиканы дамытуға және жергілікті тұрғындардың өмірін жақсартуға жаңа мүмкіндіктер туғызады. Сонымен қатар, экотуризмнің дамуы табиғатты қорғаудың маңыздылығы туралы хабардар болуға және аймақтың экологиялық мәселелеріне назар аударуға ықпал етуі мүмкін.

Жалпы, Алматы облысындағы экотуристтік кәсіпорындар үшін орнықты даму стратегиялары табиғат, экономика және қоғам арасындағы үйлесімділікке қол жеткізудің негізгі құралы болып табылады. Мұндай стратегияларды жүзеге асыру ұзақ мерзімді жоспарлауды, тұрақты мониторингті және барлық мүдделі тараптардың ынтымақтастығын талап етеді. Бірлескен күш-жігер арқылы ғана қазіргі және болашақ ұрпаққа пайда әкелетін экотуризмнің тұрақты дамуын қамтамасыз етуге болады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Aksoy, H. Sustainable Tourism Development Strategies: The Case of Almaty Region // International Journal of Environmental Science and Development. 10(1), 2019, 26-30 б.
2. Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M.. Tourism and water: Interactions, impacts and challenges // Springer Nature. 2020. 182 б.
3. Fennell, D. Ecotourism. – Taylor & Francis, 2015, 120-124 б.
4. Weaver, D. B. Sustainable tourism. –2016, 58-60 б.
5. Buckley, R. Sustainable tourism: Research and reality // Annals of Tourism Research, 2012. 39(2), 528-546 б.

УДК: 338.23

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТУРИЗМДІ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Әмірәлі Нұргүл Муратқызы